

Εἰς τὴν Ἐρημὸν

Καραβάνιον Βεδουΐνων

ΤΑ ΟΧΥΡΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ^{*}

Τὰ ὄχυρώματα διέσωσαν τὴν ἑλευθερίαν τῆς Κερκύρας, ἥτις γενναίως ἀντέστη εἰς τὰς σφεδρὰς προσβολὰς τοῦ ἔχθρου καὶ διατηροῦσα σύτῳ τὴν ἑλευθερίαν ἐγένετο ἐπωφελής εἰς τὸν ἐλληνισμόν.

Τὰ πράγματα μετεβάλλοντο. Η ἴσχυρὰ καὶ δυνατὴ θαλασσοκράτειρα ἐδολφούνειτο ὑπὸ τοῦ Βεναπάρτου καὶ συνέπεια ὑπῆρξε νὰ καταλάβωσιν οἱ δημοκρατικοὶ Γάλλοι τὴν Κέρκυραν καὶ τὰς λοιπὰς νήσους τῷ 1797.¹⁾ Εκτότε ἡ Ἐπτάνησος ὑπέστη περιπετείας τινάς, ἐγένετο ἀνεξάρτητος πολιτεία μετὰ ἐπτανησίου Ἡγεμόνος καὶ ἐπειτα ἐπαρχία τῆς γαλλικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τέλος ἐκ νέου ἀνεξάρτητος τῷ 1815 ὑπὸ τὴν προστασίαν ἑτέρας θαλασσοκρατείρας, τῆς Ἀγγλίας.

Απὸ τῆς γαλλικῆς κατακτήσεως ἦρχατο ἡ δράσις τοῦ νησιδίου Βίδου, τῆς ἀρχαίας Πτυχίας. Ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ ὑπῆρχε λαμπρὸς ἔλαιων, δὲν κατέστρεψαν οἱ Γάλλοι χάριν τῶν ἀνεγερθέντων ὄχυρωμάτων. Οἱ δημοκρατικοὶ Γαλλοὶ ὠνύμασαν τὸ νησίδιον τοῦτο τῆς *Elopήνης : Ille de la Paix*. Κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Κερκύρας τῷ 1799 ὑπὸ τοῦ ρωσσο-τουρκικοῦ στόλου, ἐπὶ τέσσαρας μῆνας, ἀφοῦ μετὰ φοβερὸν κανονιθολισμὸν τὸ Βίδο ἐκυριεύθη ἐξ ἐφόδου, ἡ πόλις δὲν ἤδυνατο νὰ σκεφθῇ περὶ ὅ-

χυρώσεως τῆς Κερκύρας, ἀλλ᾽ ὁ Ναπολέων, γεννόμενος κύριος ἐκ νέου τῆς νήσου, διέταξε τὴν ἐνίσχυσιν τῆς χώρας. Τῷ 1807 φωδόμησαν οἱ Γάλλοι κατὰ τὰς πλευρὰς τοῦ στομίου τοῦ Γουβίου νέα τηλεβολοστάσια. Νέα ὅμως σοβαρὰ ὄχυρώματα ἐγένοντο ἐπὶ Ἀγγλικῆς Προστασίας.

Ἐν τούτοις ἡ ὄχυρωτικὴ εἶχε μεταβληθῆ ἀπὸ τῶν ἐνετικῶν χρόνων. Ἡ τέχνη αὕτη ἦτο διάσημος σχεδὸν μέχρι τοῦ γάλλου *Vauban* καὶ τοῦ ὄλλανδρου *Cohorn*. Ἀπὸ τοῦ 1816 ἐμφανίζεται ἐν Γαλλίᾳ τὸ πολυγωνικὸν μίτωπον. Ἀλλ᾽ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ ἡ ὄχυρωτικὴ προώδευε, συνεπῶς ἡ ὄχυρωσις τῆς Κερκύρας εἶχεν ἀνάγκην μεταρρυθμίσεως.

Οἱ τειχισμὸς τῆς πόλεως ἦτο πλέον ἀχρηστος. Αἱ τελευταῖαι πολιορκίαι καὶ ἐπιθέσεις εἶχον φέρει ζημιάς εἰς τὰ ὄχυρώματα.

Ἡ Ἀγγλία ὠχύρωσε μὲν νέον σχέδιον τὴν Κέρκυραν καὶ φωδόμησε νέοις στρατῶνας ὠραίοις.

Τῇ 19 Μαρτίου 1825 ἡ Βουλὴ τῆς Ἐπτάνησου ἐψήφισεν: «Τὰ ὄχυρώματα τῶν Κορφῶν καὶ ἔκεινα τοῦ νησίου Βίδου θὰ ἐπισκευασθῶσι καὶ θὰ λάθουν κάθε ἀναγκαῖαν ἐπιδιόρθωσιν, ἡ ὅποια θὰ τὰ ἀποκαταστάνῃ τέλεια».

Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἐψήφισε 164 χιλιάδας λίρας στερλίνας. Τῆς ἀποφάσεως ταύτης προηγεῖτο προσκύμιον, ὅπερ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐλεγεν: «Ἐπειδὴ μὲ τὸ νὰ εύρισκωνται τὰ ὄχυρώματα τῶν Κορφῶν κατὰ τὸ παρὸν εἰς ἀθλίαν κατάστασιν καὶ ἔτοιμα νὰ κρημνισθῶσι, καθὼς καὶ ἔκεινα τοῦ Νησίου Βίδου ἐλλειπή

* Τέλος.

1). *Prel. Relazione dell' assedio di Corfù e sua cipitazione. Corfu 1799.*

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

»καὶ ἀτελείωτα, φέρει πολλὰ ἡ ἐπισκευὴ καὶ
»ἡ ἀποτελείωσις τῶν αὐτῶν, διὰ νὰ ἡμπεροῦν
»νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ κάθε λογῆς ἔξαφον
»προσδοκήν καὶ ἐπειδὴ ἔγινε σκέψις ἐπάνω εἰς
»τὴν ἀξιοσέβαστον ἀναφοράν τῆς 12 Δεκεμβρίου
»1824 σημειωμένην τὴν Α. Ε. τοῦ Λόρδου Με-
»γάλου Ἀρμοστοῦ τοῦ Βασιλέως καὶ προστά-
»του διαληπτικὴν τῶν προσταγμάτων τῆς Με-
»γαλειότητός του ἐπάνω εἰς τὴν εὐσιάδην καὶ
»χρειώθη ταύτην ὑπέθεσιν . . . » (1).

Τῇ δὲ 1 Ιουνίου 1833 ἡ Βουλὴ πρὸς τοῖς
ἄλλοις ἀποφασίζει τὰ ἔξης: «4. Ἡ Νομοθε-
»τικὴ Συνέλευσις θὰ καθυποβάλῃ μίαν ὑπο-
»νκλινὴν καὶ πλήρη σέβας διακονίωσιν εἰς τὴν
»Α. Μ. τὸν Προστάτην Βασιλέα διὰ νὰ προσ-
»καλέσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ Α. Μ. εἰς τὴν δια-
»ντηρησιν τῶν σωζομένων φρουρίων εἰς τὴν ἐπο-
»χὴν τοῦ 1815 καὶ εἰς τὰς ἀθλιεστάτας πε-
»ριστάσεις τοῦ Ιονικοῦ Κράτους» (2).

Τῷ 1814 ἡ Κυβερνητική διώρυσεν ἐπιτροπὴν
ἐκ μηχανικῶν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Wellington
διὰ τὸ νέον σχέδιον τῆς ὀχυρώσεως τῆς χώ-
ρας (3). Ὁχυρώθησαν τὸ παλαιὸν καὶ νέον φρού-
ριον μετὰ νέων προμαχώνων, ὀχυρωμάτων καὶ
κανονοστοιχιῶν. Τύψωθησαν ἐπάλξεις τοῦ νέου
φρουρίου κατὰ τὴν Κορακοφωλιά, ἀνεκανίσθη
τὸ φρούριον Αθραχάμ. Ὁχυρώθη λαμπρὰ ἡ νη-
σίς Βίδος. Ως ἄχροτοι κατὰ τὸ νέον σχέδιον
κατεδαφίσθησαν οἱ προμαχώνες τοῦ Σωτῆρος,
τοῦ Αγίου Αθανασίου καὶ τοῦ Αγίου Ρόκκου.
Κατεστράφησαν ὅσαι ἄλλοι ἥσαν ἄχροτοι προ-
μαχώνες καὶ νόπονοι. Ἐπὶ τοῦ Ἀρμοστοῦ Δού-
γλα, τῷ 1337 κατεδαφίσθη ἡ Ηίλη Ραϊ-
μούνδοι, ὅπει ἀνατίχθη ἡ ἐν Γαρίτζη ὡραῖα πα-
ραθαλασσία ὁδός.

Ο Μουσταζόδης παρεπονεῖτο διὰ τὸ μέτρον
τοῦ Δούγλα καὶ διὰ τὰς καταστροφὰς ὀχυρω-
μάτων, «ἄτινα διέσωσαν τὸν χριστιανισμὸν ἀπὸ
τὰς βαρβαρικὰς χεῖρας» (4).

Η Βισιλικὴ Ηίλη ἦτο δύμως σεβαστή· τόπε
πλέον σεβαστὰ τὰ ιστορικά, ὡς φάνεται, μνη-
μεῖα ἀπὸ τοὺς συμπολίτας μας. Ἐπὶ Γαλλῶν
ἡ Βασιλικὴ Ηίλη ὡνομάσθη Porte de France.
Ἐπὶ προστασίας Ἀγγλικῆς, ἐπὶ ἔτη αὐτην ἡ
Πύλη ἐφρουρεῖτο ὑπὸ στρατιωτῶν, ὃν προ-
στατο ὑπαξιωματικὸς ἐντεταλμένος τὸ κλεισμὸν
καὶ ἔνσιγμα αὐτῆς. Πᾶς ὁ ἐν ἐκτάχτῳ ὡρ
μέλλων νὰ διέλθῃ αὐτὴν ἐπρεπε νὰ προμη-
θευθῇ σχετικὴν ἀδειαν.

1) Atti emanati dal II Parlamento αλ. Κερκύρα 1825, σελ. 15 - 16.

2) Atti emanati dal Quarto Parlamento αλ. Κερκύρα 1833 σελ. 83.

3) Ο Λεός Benvenuti λέγει διειδεύθησαν ταῦτα τὰς νήσους μας ἐπὶ Ἀγγλικῆς προστασίας (Dizionario degli Italianni all'estero. Firarze 1890 σελ. 137.

4) Sulla condizione attuale delle isole ionie Promemoria σελ. 12.

Ἐφθασεν ἐπὶ τέλους καὶ ὁ ποθητὸς χρόνος
τῆς Ἐνώσεως τῶν Ιονίων νήσων μετὰ τῆς λοι-
πῆς Ἐλευθέρους Ἐλλάδος. Διὰ τῆς συνθήκης τῆς
25 Ιανουαρίου 1864 ἡ οὐδετερότης περιωρίσθη
εἰς τὰς νήσους Κερκύρας καὶ Παξῶν ὡς καὶ τὰ σὺν
αὐταῖς. Η Κέρκυρα οὐδετέρα δὲν εἶχεν ἀνάγκην
κατὰ τὴν Συνθήκην ὀχυρωμάτων καὶ τὸ ζῷο. 3 τῆς
Συνθήκης τῆς 14 Νοεμβρίου 1863 διελάμβανε:

«Ως ἀναγκαία συνέπεια τῆς οὐδετερότητος,
»ἥς ἡ Ἕνωμένη Πολιτεία τῶν Ιονίων Νήσων
»καληται εὕτω ν' ἀπολαύσῃ τὰ φρούρια τὰ ὑ-
»πάρχοντα ἐν τε τῇ Νήσῳ Κερκύρᾳ καὶ τοῖς
»ἀμέσως αὐτῇ παραρτήμασι, καθιστάμενα ἐφε-
»ξῆς ἀνευ σκοποῦ, πρέπει νὰ καταδαφισθῶσι,
»ἥ δὲ κατεδάφισις αὐτῶν θέλει πραγματικιτη-
»θῆ πρὶν ἡ ἀποχωρήσωσι τὰ στρατεύματα, ἢ
»διατηρεῖ ἡ Ἀγγλία πρὸς κατοχὴν τῶν εἰρη-
»μένων νήσων. . . .»

Ἐίς τὴν κρίσιν τῆς Ἀγγλίας ἀφέθησαν τὰ περὶ
τῆς κατεδαφίσεως καὶ περιωρίσθη αὐτην βραδύτε-
ρων εἰς μόνην τὸ Βίδο καὶ τὸ φρούριον Ἀθραχάμ καὶ
τὰς ἐπάλξεις τοῦ νέου φρουρίου Κορακοφωλιά. Οὔτως
ἡρξατο ὁ ἀφεπλισμός (1), ἡ ἀνατίναξις.

Τὸ φρούριον Βίδο παντελῶς κατεστράφη.
Πρὸς τὸν κατεδαφίσμὸν ἵνα μὴ ἐπέλθῃ ἔκπο-
ξις καὶ ζημίαι, μετεχειρίσθησαν εἰς τὸ Βίδο οἱ
Ἀγγλει μηχανικοὶ τὴν βαμβακοπυρίτιδα πρὸς
καταβούσιντον. Ἔσκαπτον παρὰ τοῖς τείχεσιν ὑ-
πογείους χάνδακας, ἐνέθεντο βαμβακοπυρίτιδα
εἰς ἣν ἡλεκτρίζοντα τὸ ἔδαφος καὶ
μετέδιδον πῦρ εἰς τὰ τείχη τὰ ὅποια ἐν ῥιπῇ
ὄφθαλμοι κατέπιπτον κλονίζοντα τὸ ἔδαφος καὶ
προξενοῦντα τοσοῦτον ἰσχυρὸν κρότον, ὥστε αἱ
ῦλοι τῶν ἀπέναντι οἰκιῶν συνετρίβοντα.

Οὔτως ἡ Κέρκυρα ἔχασε μεγαλοπρεπή ἔργα,
ἄτινα ἀπετέλουν ἐν ἐν τῶν λαμπροτέρων κόσμων
τῆς. Ἀναχωροῦντες οἱ Ἀγγλει ἀφησαν σωροὺς
ἔρειπνων καὶ ὅλως ἀφεπλισμένην ὀχυρωμάτα.
Ἀλλ' οἱ ἐπιζήμιοι δι' ἡμᾶς ἐκεῖνοι ὅροι εἶχον
ἐπιβληθῆ αἰτήσει τῆς Αὐστρίας. Ἡσαν μάταιαι
αἱ διαμαρτυρίαι (2) κατὰ τὴν ἀδίκου καὶ πα-
ρανόμου ταύτης πράξεως. Εἰς τὰς ἀποφάσεις
τῶν μεγάλων, αἱ θεόναται λέξεις δὲν ἴσχουσι
καὶ αἱ διαμαρτυρίαι πολὺ εἰνε ἀν φέρουσι βρα-
χεῖαν καὶ ἀγονον συμπάθειαν, τὴν μονην διστυ-
χῶς παραμυθίαν τῶν ἀδυνάτων.

Σ. Π. ΔΕ - ΒΙΑΖΗΣ

1) Έν Κερκύρᾳ ὑπῆρχον 354 τηλεόβλα (F. Whittin-
gham : Four years in the Ionian Islands σελ. 324).

2) Όρα : Ἐφημερίδος, «Ἐνωσιας ἀρ. 12 καὶ ἐπ.
27 καὶ ἐπ. Κερκύρας. — Times Magaz. 1864 καὶ Γ.
Μαρκορᾶ. La Révision du traité du 5 novembre 1815
relatif aux îles dominiennes. Κερκύρᾳ 1863 - καὶ Few
observation of an Ionian of the debates that took
place in the house of Commons on the 18 March 1864,
on the motion of Gregory about the cession of the Io-
nian islands to Greece. Corfù 1864. Kai of ποιηται
δὲν ἐσιώπησαν, ἐν οἷς διαφορᾶς καὶ ὁ Π. Σκαλ-
οπούνης.